12.11.2021

Puolustusvaliokunnalle

Eduskunta 12.11.2021

E 97/2021 vp Valtioneuvoston selvitys: 55-valmiuspaketti tiedonanto - Valmiina 55:een: Vuoden 2030 ilmastotavoitteesta totta matkalla kohti ilmastoneutraaliutta

Yksikön johtaja Sara Kajander, Puolustusministeriö
Pääesikunnan ympäristöpäällikkö Terhi Svanström, Puolustusvoimat

Yleistä

Puolustusvaliokunta on pyytänyt puolustusministeriöltä ja Puolustusvoimilta kirjallista lausuntoa valtioneuvoston 55-valmiuspaketin tiedonantoa koskevasta E-kirjeestä. Kiittäen mahdollisuudesta lausua asiassa, puolustusministeriö ja Puolustusvoimat ilmoittavat, että tämä lausunto on laadittu yhteistyössä ja lausunto edustaa molempien organisaatioiden yhteistä kantaa.

Lausunnon kohteena oleva E-kirje koskee komission tiedonantoa, joka ei ole oikeudellisesti sitova. E-kirjeessä arvioidaan ja otetaan kantaa 55-valmiuspaketin lainsäädäntöehdotuksiin yleisellä ja periaatteellisella tasolla. Suomen kannat EU:n 55-valmiuspaketin osana annettuihin lainsäädäntöehdotuksiin esitetään niitä koskevissa erillisissä U-kirjelmissä. Vastaavasti tässä lausunnossa on arvioitu 55-valmiuspaketin vaikutuksia maanpuolustukseen yleisellä tasolla ja nostettu esille tunnistettuja mahdollisia vaikutuksia. Lainsäädäntöehdotuksia koskevien erillisten U-kirjeiden laatimisen yhteydessä vaikutusten arviointi ja puolustushallinnon kannanottojen tarve ja sisältö tarkentuvat.

55-valmiuspaketti on kattava ja kunnianhimoinen ilmasto- ja energia-alan lainsäädäntökokonaisuus, jonka sisältämillä ehdotuksilla on päällekkäis- ja ristikkäisvaikutuksia, joiden hallinta tulee olemaan jossain määrin haasteellista. Se sisältää erilaisia politiikkayhdistelmiä, joiden tavoitteena on tasapaino hinnoittelun, tavoitteiden, normien ja tukitoimien välillä. Nopea, kattava, oikeudenmukainen ja kilpailukykyä edistävä vihreä siirtymä edellyttää perustavanlaatuista muutosta kaikkialla EU:n taloudessa. Näin laajalla muutoksella on väistämättä toiminnallisia ja taloudellisia vaikutuksia myös maanpuolustukseen.

Puolustushallinnon kanta

Puolustushallinto yhtyy osana valtioneuvostoa E-kirjeen linjauksiin ja tukee perusmuistion näkemystä sitoutumisesta Pariisin ilmastosopimukseen ja sen tavoitteiden täyttämiseen. Kaikkien sektorien, mukaan lukien maanpuolustus, on osallistuttava ilmastotavoitteiden edistämiseen aktiivisesti. Tavoitteellinen normi- ja taloudellinen ohjaus lisäävät kannustimia etsiä uusia keinoja päästöjen vähentämiseen myös sotilastoiminnassa.

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Puolustusministeriö
PL 31
FI-00131 Helsinki
Finland

Käyntiosoite
Besöksadress
Office
Eteläinen Makasiinikatu 8
00130 Helsinki
Finland

Puhelin
Telefon
Telephone
0295 16001
Internat. +358 295 16001

Faksi
Fax
Fax
(09) 160 88244
Internat. +358 9 160 88244

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet
kirjaamo@defmin.fi
www.defmin.fi

Maanpuolustuksen toimintaedellytysten turvaaminen edellyttää kuitenkin tiettyjä poikkeamismahdollisuuksia myös energia- ja ilmastosäädöksissä, mikä on syytä huomioida jatkovalmistelussa. 55-valmiuspaketissa on joiltain osin esitetty heikennettäväksi nykyisiä puolustuspoikkeuksia ja uusissa säädöksissä ne osittain puuttuvat.

Puolustushallinto pitää tärkeänä, että EU:n perussopimuksen hengen mukaisesti myös 55-valmiuspaketin ehdotuksia arvioitaessa lähtökohtana on, että maanpuolustukseen ja kansalliseen turvallisuuteen liittyvät asiat kuuluvat kansalliseen päätösvaltaan. 55-valmiuspaketin ehdotuksilla ei tule suoraan tai välillisesti heikentää maanpuolustuksen toimintaedellytyksiä. Vaikka 55-valmiuspaketin vaatimuksia sovelletaankin yhdenmukaisesti kaikkiin EU:n jäsenvaltioihin, niillä ei ole vaikutusta EU:n ulkopuolisten valtioiden maanpuolustuksen järjestämiseen. Suomen ja muiden jäsenvaltioiden tulee kyetä varautumaan ja vastaaman tarvittaessa näiden aiheuttamaan mahdolliseen sotilaalliseen uhkaan riittävällä pelotteella ja suorituskyvyllä. Puolustusministeriö pitää tärkeänä, että jatkovalmistelussa ja Suomen kantoja tarkennettaessa huolehditaan siitä, ettei päätöksillä suoraan tai välillisesti heikennetä kansallisen puolustuksen toimintaedellytyksiä ja esittää että valiokunta kannassaan huomioi tämän.

55-valmiuspakettiin sisältyvistä kahdeksasta päivitettävästä ja neljästä uudesta säädöksestä merkittävimpiä vaikutuksia maanpuolustukseen arvioidaan olevan energiatehokkuusdirektiivin uudistamisella. Tästä on ehdotettu poistettavaksi osa nykyisistä puolustuspoikkeuksista, lisäksi direktiivi edellyttää lähtökohtaisesti tiettyjen salassa pidettävien tietojen raportointia.

Uusiutuvaa energiaa koskevan direktiivin päivityksessä esitetään muun muassa toimenpiteitä uusiutuvan energian edistämiseksi rakennuksissa. Puolustusvoimien käytössä olevien rakennusten ja järjestelmien energiansaanti on turvattava kaikissa oloissa, mikä osittain rajoittaa erilaisten energiaratkaisujen käyttömahdollisuuksia. Uusiutuvaa energiaa koskevassa direktiivissä onkin puolustuspoikkeus, joka kuitenkin kattaa vain olemassa olevat, puolustusvoimien käytössä olevat rakennukset. Poikkeamistarve koskee sekä olemassa olevia, että uusia rakennuksia. Poikkeuksen olemassaolo ei tarkoita, ettei uusiutuvien energialähteiden käyttöä edistettäisi Puolustusvoimien rakennuskannassa mahdollisuuksien mukaan, mutta se mahdollistaisi esimerkiksi fossiilisiin polttoaineisiin perustuvat varavoimaratkaisut. Uusiutuvien energialähteiden tason lisääminen sähköjärjestelmässä edellyttää myös älykkäiden verkkojen ja yhteenliitäntöjen kehittämistä. Kyberturvallisuuteen ja tietojen salaamiseen liittyvistä syistä Puolustusvoimien kohteissa ei tulisi edellyttää älykkään infrastruktuurin toteuttamista.

Puhtaampaan liikkumiseen ja liikenteen polttoaineisiin liittyvissä ehdotuksissa vaikuttaisi olevan huomioitu maanpuolustuksen tarpeet. Uusien henkilö- ja pakettiautojen päästöstandardeihin sisältyy puolustuspoikkeus. Kestävien polttoaineiden käyttö lentoliikenteessä ReFuelEU Aviation –aloitteen mukaisesti saattaa olla teknisesti mahdollista myös sotilasilma-aluksissa, mikäli konevalmistajat tämän hyväksyvät. FuelEU Maritime –aloitteen mukaisten kestävien meriliikenteen polttoaineiden käytölle sotilasaluksissa sen sijaan on teknisiä rajoitteita, mutta tämä on huomioitu aloitteessa sotalaivoja koskevalla poikkeuksella. Vaihtoehtoisten polttoaineiden jakeluinfrastruktuuria koskevat säädökset aiheuttavat merkittäviä muutoksia yhteiskunnan polttoainejakeluverkostoon ja sitä kautta huoltovarmuuteen. Puolustusvoimat seuraa liikenteen energiamurroksessa muun yhteiskunnan kehitystä, mutta erityisesti ylimenokaudella huoltovarmuus saattaa edellyttää fossiilisten tai muiden nestemäisten polttoaineiden saatavuuden varmistamista.

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Puolustusministeriö
PL 31
FI-00131 Helsinki
Finland

Käyntiosoite
Besöksadress
Office
Eteläinen Makasiinikatu 8
00130 Helsinki
Finland

Puhelin
Telefon
Telephone
0295 16001
Internat. +358 295 16001

Faksi
Fax
Fax
(09) 160 88244
Internat. +358 9 160 88244

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet
kirjaamo@defmin.fi
www.defmin.fi

Energiaverodirektiivin tarkistuksella ja hiilen hinnoittelulla (hiilidioksidipäästöjen rajamekanismi) arvioidaan olevan suoria ja epäsuoria taloudellisia vaikutuksia Puolustusvoimille. Tieliikennettä koskevaa päästökauppaa ei saadun tiedon mukaan sovelleta sotilasajoneuvoihin, joten tästä ei aiheudu suoria kustannusvaikutuksia. EU:n investointien ohjaamisella vihreää siirtymää edistäviin hankkeisiin ja kestäville toimialoille saattaa olla vaikutusta puolustusteollisuuteen, joka ei toimialana täytä suunnitteilla olevan EU-taksonomian mukaisia kestävyyskriteerejä, riippumatta toimijan ilmasto- tai ympäristövaikutuksista. EU-taksonomialuokittelu saattaa vaikeuttaa puolustusteollisuuden rahoituksen saamista myös rahoituslaitoksilta.

Sosiaalisesti oikeudenmukaista siirtymää sekä luonnonsuojelua ja EU:n luonnollisen hiilinielun lisäämiseen liittyvillä säädöksillä ei arvioida olevan suoria vaikutuksia maanpuolustukseen.

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Puolustusministeriö
PL 31
FI-00131 Helsinki
Finland

Käyntiosoite
Besöksadress
Office
Eteläinen Makasiinikatu 8
00130 Helsinki
Finland

Puhelin
Telefon
Telephone
0295 16001
Internat. +358 295 16001

Faksi
Fax
Fax
(09) 160 88244
Internat. +358 9 160 88244

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet
kirjaamo@defmin.fi
www.defmin.fi